

MINISTERUL EDUCAȚIEI
ȘI CERCETĂRII
AL REPUBLICII MOLDOVA

Anexă la Ordinul MEC
nr. 631 din 31.05.2023

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ
НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ
У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ
УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА
У 2023-2024 РОЦІ**

Кишинів, 2023

I. ВСТУП

Українська мова та література – це базова обов’язкова дисципліна, яка входить до курикулярної галузі *Мова та спілкування* для викладання у початковій, гімназичній, ліцейській ланках. Мета навчання дисципліни полягає у забезпеченні формування системи ключових та специфічних компетенцій учня шляхом підвищення якості вивчення української мови та літератури для виховання творчої, національно свідомої особистості, громадянина Республіки Молдова.

Згідно з положеннями Кодексу про освіту Республіки Молдова №152/2014 одним із стратегічних завдань змісту мовної освіти є вироблення на основі державного стандарту системи та обсягу знань про мову, мовлення, літературу, досвіду творчої діяльності та емоційно-ціннісного ставлення до світу, переорієнтація процесу навчання на розвиток особистості учня, формування його компетенцій.

Методичні рекомендації спрямовані допомогти вчителю в організації навчально-виховного процесу з дисципліни *Українська мова та література* і забезпечити сприятливі умови для пошуку та виявлення творчих можливостей у викладанні.

1.1. Курикулум з дисципліни *Українська мова та література*

Чинний **курикулум з дисципліни *Українська мова та література*** (для навчальних закладів з російською/румунською мовою навчання) є складовою частиною Національного Курикулуму, містить систему концептів, процесів, результатів і становить регламентуючий документ та нормативний акт, передбачений для впровадження в освітній процес у початковій, гімназичній та ліцейській ланках.

Нормативні акти забезпечують безперервність реалізації національної освітньої політики у навчальному процесі, реалізуючи логічний і природний розвиток системи специфічних компетенцій, відповідно до актуальних інтересів та потреб учнів.

У 2023-2024 навчальному році процес викладання дисципліни *Українська мова та література* відбудуватиметься на базі Національного курикулуму згідно зі схемою:

1.2. Нормативні документи

У 2023-2024 навчальному році діють такі нормативні документи:

- **Курикулуми** з навчальної дисципліни *Українська мова і література* для початкової, гімназичної та ліцейської ланки (2018, 2019 рр.);
- **Гіди** з впровадження Курикулуму з навчальної дисципліни *Українська мова і література* для початкової, гімназичної та ліцейської ланки (2018-2019 р.р.);
- **Навчальний план** для початкової, гімназичної і ліцейської ланки на 2023-2024 навчальний рік (Ordinul Ministrului Educației și Cercetării nr. 200 din 28.02.2023).

PLANUL-CADRU pentru învățământul primar, gimnazial și liceal anul de studii 2023-2024);

- *Наказ Міністерства Освіти та Досліджень щодо влаштування до навчальних закладів дітей із сімей біженців з України* (Ordinul nr. 178 din 15.03.2022 cu privire la încadrarea în instituțiile de învățământ general a copiilor din familii refugiate din Ucraina);

- *Програма для національного тестування на диплом БАК з української мови і літератури*, Кишинів, 2021. (см. <http://aee.edu.md/content/programe-de-examene>);

- *Положення про оцінювання* та оцінку за результатами навчання, переведення і закінчення навчання в початковій, гімназичній і ліцейській освіті (затверджено наказом МОКД № 70 від 30.01.2020 р.);

- *Інструкція про дозування домашніх завдань*. Наказ № 1249 від 22.08.2018. (https://mecc.gov.md/sites/default/files/instructiune_teme_pentru_acasa.pdf).

1.3. Теми, рекомендовані для дослідження в 2023-2024 навчальному році

Основні завдання науково-методичної роботи

- Інтеграція дисципліни *Українська мова та література*: пошуки та досягнення.
- Комунікативні теми як засіб вдосконалення компетенцій учнів.
- Текстоцентричний підхід: текст як інструмент формування компетенцій учня.
- Календарно-тематичне і дидактичне проектування.
- Види і форми оцінювання сформованості компетенцій учня.
- Навчання онлайн: сучасні інформаційні та комунікаційні технології.

II. ДИДАКТИЧНЕ ПРОЕКТУВАННЯ ДИСЦИПЛІНИ УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Календарне планування – це програмний документ-конструкт, у якому об'єднано зміст Курикулуму з української мови та літератури та розподіл часу, який вчитель вважає оптимальним для опанування матеріалу протягом навчального року.

2.1 Довгострокове календарне планування

Забезпечення формування компетенцій у рамках дисципліни *Українська мова та література* є неодмінною умовою для досягнення стандартів, встановлених Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти (CEFR). Ця мета є ключовою у впровадженні Курикулуму, заснованому на компетентнісному підході.

Рекомендації щодо розробки довгострокового календарного планування

<p>I ЕТАП Аналіз попереднього дидактичного планування</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Аналіз довгострокового календарного планування попереднього навчального року (2022-2023) • Визначення специфічних компетенцій, не сформованих чи сформованих частково • Визначення одиниць змісту, які можуть бути перенесені на наступний рік навчання • Визначення можливих ситуацій ризику
<p>II ЕТАП Аналіз курикулуму</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Розробка завдань для первинного оцінювання / для письмового, усного, практичного оцінювання з метою перевірки засвоєння знань • Адміністрування інструментів оцінювання • Аналіз результатів оцінювання та визначення сфер втручання • Оцінка рівня формування компетенцій у попередньому навчальному році
<p>III ЕТАП Аналіз чинного дидактичного планування</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Вибір навчальних операцій, які сприятимуть виправленню / відновленню / закріпленню змісту навчального курсу • Вибір навчальної діяльності з використанням онлайн-середовища та інноваційних технологій • Розробка навчальної діяльності, яка полегшить доступ учням із сімей з підвищеним ступенем уразливості
<p>IV ЕТАП Аналіз курикулуму</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Розробка видів / форм оцінювання для реалізації відповідного та корисного оцінювального підходу • Визначення методів та інструментів оцінювання, придатних для досягнення цілей • Аналіз та підтвердження результатів • Визначення напрямків вдосконалення

Довгострокове календарне планування на 2023-2024 навчальний рік складається вчителем за семестрами. На початку навчального року (серпень-вересень) довгострокове календарне планування затверджується директором навчального закладу.

Навчальний план для початкової, гімназичної та ліцейської ланки освіти на 2023-2024 навчальний рік у викладанні дисципліни *Українська мова та література* передбачає:

<i>Кількість навчальних годин на тиждень</i>		
I – IV	V – IX	X – XII
3 год.	3 год.	3 год. – реальний профіль 4 год. – гуманітарний профіль

Учитель має право самостійно регулювати кількість та співвідношення мовного (лінгвістичного) і літературного (літературознавчого) навчального матеріалу на кожному із запланованих уроків.

У календарне планування обов'язково включається *План відновлення / повторення матеріалу з української мови та літератури*, розроблений вчителем після проведення первинного оцінювання і визначення рівня знань кожного учня певного класу. *План відновлення / повторення матеріалу* складається з одиниць компетенцій та одиниць змісту відповідно до курикулуму з дисципліни і визначенням кількості годин, необхідних для подальшого вивчення предмета. У класному журналі на сторінці дисципліни «Українська мова та література» в розділі «Примітки»

позначається кількість годин, зміст теми, запланованої в плані відновлення / повторення матеріалу з предмету, згідно з календарним плануванням.

За наявності у класі дітей з **особливими потребами** вчитель повинен забезпечити інклюзивне навчання, зокрема:

- адаптує курикулуми та плани, навколишнє середовище, методи та форми навчання для дітей з особливими освітніми потребами;
- співпрацює з фахівцями для надання спеціальних послуг відповідно до різних освітніх потреб дітей;
- створює позитивний клімат у навчальному середовищі.

Методичні рекомендації попередніх навчальних років (2022-2023) є дійсними в контексті таких роз'яснень:

- основним підходом до розробки дидактичного планування є особистісний, в результаті чого відбувається творчий процес, який базується на власному баченні, мисленні, уяві, креативності, інтуїції, досвіду і вимагає від учителя передбачення етапів викладання, навчання та оцінювання у певному класі;
- визначення кількості годин, передбачених для вивчення кожної теми / модулю, залишається на розсуд учителя;
- процес викладання – навчання – оцінювання здійснюється на основі довгострокового (календарного) та короткострокового (поурочного) планування;
- дидактичне проектування розробляється особисто кожним учителем та відображає зміст курикулуму, відповідно до чинних нормативних актів;
- дотримання єдиної моделі дидактичного проектування, затвердженої на рівні навчального закладу, методичної комісії, забезпечує його функціональність;
- короткострокове (поурочне) проектування є обов'язковим для молодих учителів, учителів без дидактичної категорії чи другої дидактичної категорії.

[Доступ: Методичні рекомендації щодо викладання української мови та літератури в 2022-2023 навчальному році](#)

2.2. Оцінка рівня засвоєння знань на кінець 2022-2023 навчального року з метою реалізації календарного планування на 2023-2024 навчальний рік

З метою забезпечення якості навчально-виховного процесу з української мови і літератури у 2023-2024 навчальному році вчитель повинен провести розгорнутий аналіз навчального процесу 2022-2023 навчального року (зокрема, в період дистанційної освіти) та визначити одиниці змісту, які вимагають доопрацювання / узагальнення / закріплення / відновлення. Якщо під час первинного контролю було виявлено прогалини, вчителю необхідно побудувати свій план роботи так, щоб приділити певним темам більше часу і дати можливість усім учням відновити знання, необхідні для формування і розвитку певних компетенцій.

2.3. Оцінювання рівня засвоєння знань у попередньому навчальному році

Для виявлення рівня сформованості компетенцій учнів обов'язковим є проведення **первинного оцінювання** на початку навчального року. Його слід проводити **в усіх класах** початкової, гімназичної, ліцейської ланок, на II тижні навчання (у вересні, через 3-5 уроків від початку навчання). Первинне оцінювання передбачає виконання учнями письмових, усних чи практичних завдань на знання змісту та розвиток компетенцій з української мови і літератури.

Форми первинного оцінювання визначаються вчителем, а оцінки не виставляються в класний журнал. Результати обговорюються з учнями, проводиться корекція. Залежно від результатів, отриманих учнями при первинному оцінюванні, вчитель вирішує, яким чином організувати повторення матеріалу та розробляє **План відновлення/повторення тем**.

2.4. Рекомендації щодо організації навчальної діяльності на уроках української мови та літератури

Усі дисципліни курикулумної галузі знань *Мова і спілкування* містять:

- інтеграцію змісту – Мова і література;
- єдині специфічні компетенції;
- єдині комунікативні теми для мовленнєвої діяльності для 5-9 класів.

Мета навчання інтегрованої дисципліни *Українська мова та література* полягає у забезпеченні формування системи компетенцій для виховання творчої, національно свідомої особистості, громадянина Республіки Молдова.

Інтеграція дисципліни відбувається на ґрунті двох фундаментальних гуманітарних наук – лінгвістики та літературознавства, що виявляється у співвіднесенні основних змістових ліній курикулуму: мовленнєвої, комунікативної, літературної (читацької), мовної, соціокультурної, які відповідають основним специфічним компетенціям. Цей факт сприяє формуванню та соціальній інтеграції учнів як особистостей, здатних ефективно спілкуватися в різних сферах життя та стати активними та відповідальними громадянами Республіки Молдова.

Текстоцентричний підхід, орієнтований на вивчення всіх мовних, мовленнєвих, комунікативних, літературознавчих, соціокультурних явищ на основі тексту, залишається основним.

Предметні цілі дисципліни *Українська мова та література* максимально наближено до життєвих потреб учнів, відображають їхні життєві орієнтири, спрямовують курс на інтенсивний мовленнєво-розумовий, інтелектуальний і духовний розвиток учнів, підвищення рівня загальної освіти та культури.

На сучасному етапі модернізація навчально-виховного процесу покликана сприяти формуванню та розвитку творчої особистості, яка спроможна повноцінно реалізуватися в житті. Для цього необхідно сформувати певні **компетенції**: думати, розуміти сутність речей, аналізувати, осмислювати ідеї, шукати потрібну інформацію, тлумачити її, застосовувати за певних умов.

Сучасні учні з цікавістю виконують ті види навчальної діяльності, які дають їм матеріал для роздумів, можливість виявляти ініціативу та самостійність, потребують розумового напруження, винахідливості та творчості. Адже критичне мислення – це складний процес, що починається із залучення інформації та закінчується прийняттям

рішення.

Щоб зробити урок не лише пізнавальним, інформативним, але й підтримувати у дітей зацікавленість предметом, бажання вчитися, мотивацію до навчання, потрібно зацікавити, вмотивувати учнів до вивчення теми. Досягти цього можна шляхом уникнення одноманітності, шаблонності в роботі, використання таких форм, методів навчання, які збуджують пізнавальний інтерес і стимулюють самостійне мислення учнів.

Викладання української мови та літератури в навчальних закладах Республіки Молдова має свою специфіку, яка зумовлена насамперед полімовним і полікультурним середовищем. Тому вчителю української мови та літератури в організації навчального процесу слід зважати на етнокультурний компонент та його потенціал у таких аспектах:

1. Усвідомлення власної етнічної ідентичності. Учителю необхідно довести учням, що місцева українська говірка – це справжня історія, яка веде свої початки від давніх-давен, зберігається і передається з покоління у покоління. У діалектній мові закодовано важливі явища історії та культури українського народу. Українська говірка у Молдові містить важливі демографічні феномени, дозволяє дізнатися про походження певної родини, роду, села, місцевості. Цей факт дає можливість учителю зацікавити школярів власними розвідками, індивідуальними чи колективними.

2. Ефективність вивчення літературної української мови на базі української говірки. У процесі вивчення кожного розділу української мови – фонетики, лексики і фразеології, морфології, синтаксису – учителі зустрічають виклики в опануванні граматичних норм та правил, що перешкоджають загальному рівню грамотності. Шляхом зіставлення, порівняння, знаходження відповідників і еквівалентів явищ діалектної та літературної мови можна привернути увагу і зацікавленість учнів в опануванні унормованої літературної української мови. Численні фонетичні варіанти вимови слів, місцеві явища лексики і фразеології, розповсюджені граматичні форми іменників, числівників, займенників, дієслів, якими володіє діалектна мова, стають кращою базою для переходу до правил літературної мови. Корисною може стати робота з укладання діалектологічних словничків певної місцевості або зіставних словників діалектної та літературної форм української мови.

Учителю української мови та літератури насамперед слід зважати на два основні явища у процесі вивчення декількох мов: білінгвізм / полілінгвізм та інтерференція.

Білінгвізм, або двомовність, а також полілінгвізм – це практика індивідуального або колективного використання двох і більше мов. У Республіці Молдова це найчастіше українсько-російський білінгвізм, володіння українською, російською, румунською мовами або їх діалектами у випадку полілінгвізму.

Інтерференція – це взаємодія мовних систем при білінгвізмі або полілінгвізмі, яка виявляється у перенесенні особливостей і норм однієї з мов на іншу, порушуючи тим самим її чистоту та унормованість.

Зважаючи на ці явища, звертаючи увагу на особливо частотні їх вияви, підбираючи відповідні вправи, учитель може керувати навчальним процесом і реалізовувати інтеграційні та міждисциплінарні зв'язки між дисциплінами філологічного напрямку. Продуктом такої діяльності можуть стати полімовні словники та інші матеріали, які зможуть об'єднати явища з різних мов, що вивчають у школі.

3. **Важливість діалектологічного аспекту у вивченні української літератури.** Особливо важливим і цікавим з діалектологічного погляду є вивчення українського фольклору, усної народної творчості, різні жанри якої представлені для вивчення у курикулумі. Насамперед це твори календарно-обрядової та родинно-обрядової поезії, а також казки, загадки, прислів'я та приказки, народні ліричні пісні, які є справжньою скарбницею національної культури. Окрім текстів, поданих у літературних джерелах, українська культура у Молдові зберігає місцеві фольклорні твори, які є більш знайомими і знаними нашими школярами. На зіставленні різних варіантів пісень, колядок, щедрівок, казок, прислів'їв та приказок з України та з Молдови можна значно урізноманітнити і збагатити навчальний процес. Тексти таких творів можуть збирати самі учні. У великій нагоді може стати ґрунтовне академічне видання «Фольклор українців півночі Молдови», яке побачило світ у 2020 році. Це – результат 5-річних етнографічних експедицій з дослідження народної культури українців Молдови, здійснених Інститутом народознавства Національної академії наук України та Бельцьким державним університетом імені Алеку Руссо.

Отже, учитель української мови та літератури, історії, культури та традицій українського народу має можливості зацікавити учнів у навчальному процесі, у вивченні рідної та інших мов, звертаючи їхню увагу до рідного слова, рідної культури, що дозволить краще пізнати себе і навколишній світ.

Сучасна дидактика володіє цілим арсеналом методичних розробок, форм роботи, технологій, методів і прийомів навчання, які допомагають учителю розробити систему роботи на уроках мови та літератури та досягти кращих результатів, серед яких сьогодні найбільш популярними є інтерактивні методи, інформаційно-комунікаційні тощо.

Використання інтерактивних технологій при організації навчальної діяльності на уроках української мови та літератури в I-XII класах – не самоціль, а лише засіб, який сприяє співпраці на уроці.

Вчителі можуть використовувати наявні цифрові ресурси та створювати власні, які б динамічно інтегрували їхні оригінальні тексти чи інші мультимедійні об'єкти, взяті з автентичних джерел та адаптовані до рівня класу. Вчителям варто заохочувати учнів створювати продукти в цифровому форматі, виходячи з конкретних завдань, і залучати учнів до їх оцінювання

Цифровим продуктом можна вважати будь-який твір, створений учнем та/або викладачем за допомогою сучасних інформаційних технологій, наприклад, документ у форматі Word або Power Point, аудіозапис, відеоряд, сторінка блогу, сторінка wiki, цифровий портфоліо, концептуальні карти, презентації, журнали для читання, вікторини чи опитування, інтерактивні онлайн-плакати тощо. Оцінювання цифрового продукту повинно відбуватися за тими ж критеріями, що й традиційного продукту.

Отже, використання для організації навчальної діяльності учнів на уроках української мови та літератури окремих інтерактивних технологій та ігрових завдань дійсно підвищують рівень пізнавальної діяльності та мотивації учнів, зацікавлюють їх, що сприяє бажанню виконувати ті чи інші види робіт, а відтак – засвоювати навчальний матеріал у співпраці, співтворчості, шляхом самостійної роботи думки. А вчителю дає змогу диференціювати, індивідуалізувати процес навчання, розвивати аналітичне мислення учнів, формувати в них навички самооцінки, самоконтролю своєї навчальної діяльності, сприяти розвитку творчого мислення, культури спілкування,

виховувати активну особистість, яка вмє бачити, ставити і вирішувати нестандартні проблеми.

Зрозуміло, що при використанні інтерактивних технологій, ігрових завдань, виникають **деякі труднощі**, а саме:

- виробити в учнів розуміння того, що метою уроку є не просто гра, а гра дидактична, спрямована в першу чергу на налаштування до засвоєння певних знань,
- організувати роботу **всіх** учнів, які повинні зрозуміти і дотримуватися правил, що вимагає та чи інша технологія або гра,
- організувати свою пізнавальну діяльність під час виконання ігрових завдань, інтерактивних вправ, використання зазначених технологій і форм роботи учнів потрібно навчати **поступово**, починаючи з 5-6 класів, плануючи **ускладнення** їх в старших класах.

Інтеграція дисципліни *Українська мова та література* передбачає формування в учнів цілісної духовної та мовної картини світу і здійснюється на рівні мети й завдань курикулуму, а реалізується на рівні змісту кожного компонента і технологій проведення уроків у школі. Найвідповідальнішим етапом підготовки інтегрованого заняття є визначення мети і завдань уроку, адже він має сприяти цілісності навчального процесу, формуванню знань і вмінь учнів на якісному рівні. Ураховуючи це, обирається навчальна, розвивальна, виховна мета з навчального змісту, що інтегруються.

Під час проведення інтегрованих уроків пропонуємо застосовувати такі види робіт:

- німий диктант (демонстрація певних явищ за допомогою ТЗН (карта, картина, аудіо, відео, мультимедійна дошка) і запис їх назв, характеристик тощо);
- диктант-вікторина (запис лінгвістичних термінів, визначення яких подається);
- створення предметних словників, довідників (тлумачення слів-омонімів, що використовуються у термінологічних системах різних наук, наприклад, лексема «вид» у мові, літературі, географії, біології);
- розроблення власного лінгвістичного проекту з проєкцією на вивчення іншого навчального предмета;
- творчі роботи (фіксування мовними засобами музичних вражень, базованих на звучанні музики і підсилених текстом музичного твору);
- аналіз художнього концепту, який містить ключову лексему і дасть змогу формувати цілісне і повне уявлення про певне явище;
- створення характеристики образу (головного героя художнього, музичного чи живописного твору);
- продовжити текст з опорою на однорідні члени речення;
- побудова, перебудова, відновлення, редагування текстів та ін.

Отже, інтегровані уроки мови і літератури – це сучасні уроки філологічного циклу, які забезпечують опанування учнями взаємопов'язаного програмового матеріалу, цілісну реалізацію змістових ліній чинного курикулуму з української мови й літератури, комплексне формування мовної, мовленнєвої, комунікативної, літературної, соціокультурної компетентності учнів загальноосвітньої школи.

III. КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

На уроках української мови і літератури процес оцінювання потрібно здійснювати з урахуванням *загальних принципів оцінки*: об'єктивність, систематичність, наочність, гнучкість, научність, гуманність тощо; *видів контролю: первинне/стартове, поточне/формативне, підсумкове/сумативне*; різноманітних *форм перевірки навчального продукту*: тестування, контрольні роботи, есе, проектування, дослідження і т.д., взаємо- та самооцінювання та інше.

Під час проведення *сумативного* оцінювання потрібно враховувати *інтегрованість та текстоцентричність* викладання дисципліни і розробляти матеріали на основі зв'язного тексту, а також подавати завдання з мови, мовлення та літературознавства.

В першу чергу оцінюються досягнення учнем навчальних стандартів, а також навчальний продукт учня.

Протягом усього навчального процесу необхідно здійснювати зворотний зв'язок і поточне оцінювання, які необхідні для отримання інформації про позитивну (негативну) динаміку в ході формування і розвитку компетенцій учнів. Це необхідно для коригування процесу викладання / навчання.

Повідомляючи учням завдання, окрім чіткої інструкції щодо порядку його виконання, вчитель має повідомити термін, до якого потрібно здати цю роботу.

Варто пам'ятати, що в дистанційному режимі учням потрібно більше часу, ніж у класі, щоб упоратись із більшістю завдань. Доцільно диференціювати завдання, позначати деякі з них як необов'язкові або рекомендувати їх лише для окремих учнів.

Деяку частину завдань можна не оцінювати, лише фіксувати факт їх виконання.

Оціночна система передбачає використання як традиційних, так і сучасних форм і видів оцінювання, серед яких найбільш поширеним виявляється тестування. Однак не можна забувати, що тестування – це тільки один з видів контролю та оцінювання знань, умінь і навичок учнів, причому при його використанні перевіряється тільки писемна форма мови. Основну ж увагу при навчанні української мови як рідної приділяється усному мовленню учнів (аудіювання і говоріння). Отже, в першу чергу, необхідні оцінювання і контроль усних видів мовленнєвої діяльності. Слід звернути першочергову увагу на перевірку таких значущих компонентів компетенцій учнів, як уміння і навички, а також практичне використання знань.

Сумативне (підсумкове) оцінювання проводиться в кінці кожного навчального півріччя. Доцільно проводити не більше 2-х підсумкових контрольних робіт в V-IX класах. Після вивчення кожного модуля також проводиться контроль і оцінювання пройденого, визначається рівень сформованості певних одиниць компетенцій.

В ході *формативного і сумативного* оцінювання можна використовувати як традиційні види оцінювання: усне опитування, письмова робота, тест, так і додаткові: проект, портфоліо, самооцінювання т. ін. Вид і форма оцінювання залишаються за вибором вчителя. Планування та вивчення нового матеріалу є можливими тільки після відпрацювання певних навичок та вмінь учнів, аналізу учнівських результатів, отриманих під час первинного оцінювання, й переглядаються / корегуються залежно від отриманого результату. Не змішувати щоденний контроль виконання поурочних завдань учнів з оцінюванням – *формативним* (без оцінок або з виставленням тільки гарних оцінок зашкільні продукти) і *сумативним*. Здійснювати сумативне оцінювання

необхідно після вивчення навчального розділу /модуля, а виводити оцінку результатів навчання згідно з Методологією, розробленою МОКД РМ (наказ № 70 від 30.01.2020 р.; посилання:https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordin_modificare_regulament_evaluare.pdf)

Учням п'ятих класів на початку навчального року (вересень-жовтень) не виставляються оцінки згідно з п. 45, 46 Положення про оцінку та виставлення оцінок за результатами навчання (затверджено наказом МОКД № 70 від 30.01.2020 р), що допомагає їм пройти адаптивний період від оцінювання на базі дескрипторів, яке було в початковій школі, до поступового переходу до оцінювання за допомогою оцінок. Вчителі пояснюватимуть учням кореляцію дескриптор – оцінка, готуючи учнів до розуміння значення оцінок. Протягом листопада-грудня вчителі не виставляють оцінки від «1» до «4» до класного журналу.

При оцінюванні навчальних продуктів учнів педагоги спираються на *Референціал оцінювання 2014 року*. (<https://mecc.gov.md/sites/default/files/referentialul.pdf>) і самостійно розробляють критерії оцінювання продукту, виходячи із цілей та мети уроку.

Перші два тижні в V-х класах не задаються і домашні завдання.

Дистанційне навчання слід розглядати і як фактор підвищення рівня професійної компетентності вчителя з певної дисципліни. У зв'язку з цим на локальному або муніципальному / районному / республіканському рівні рекомендується проводити семінари, конференції, майстер-класи, тренінги. Є можливість ознайомитися з матеріалами Міжнародної конференції по роботі з цифровими ресурсами, яку організували на запрошення координаторів платформи *Educație online* (<http://www.educatieonline.md/>).

IV. МУЛЬТИ-/МІЖ- ТА ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД

Ключові / трансверсальні компетенції відображають міжнародні тенденції розвитку освітніх стратегій, визначають цілі шкільної освіти в Республіці Молдова, становлять головну курикулумну категорію. Вони позначають очікування суспільства щодо шкільної освіти, в цілому і щодо найзагальніших досягнень учнів по завершенню навчання у школі.

Трансверсальність – важлива характеристика ключових компетенцій. Ключові/трансверсальні компетенції перетинають різноманітні сфери суспільного життя і межі навчальних дисциплін. Отже, трансверсальні компетенції можуть бути, водночас, і трансдисциплінарними, більшою мірою властивими навчальним дисциплінам.

Трансдисциплінарні компетенції:

- конкретизують трансверсальні компетенції з певних галузей знань / курикулумних галузей;
- інтегрують різноманітні дії, спільні/асоційовані для різних навчальних дисциплін, зазвичай, з однієї курикулумної галузі;
- визначають тематичне коло, спільне для навчальних дисциплін ліцейської ланки.

Ключові/трансверсальні/трансдисциплінарні компетенції формуються і розвиваються прогресивно за рівнями й циклами освіти.

Плюри-/між- та трансдисциплінарна діяльність планується вчителем на початку навчального року та зазначається в довгостроковому дидактичному плані.

Для цього рекомендується:

- виконання протягом навчального року 1-2 уроків у співпраці з викладачами інших дисциплін;
- організація спільної діяльності в класі, навчальному закладі із залученням 2-3 учителів, які викладають інші предмети;
- кожен учитель, координуючи з адміністрацією навчального закладу, може розробити дні мульти-/між- та трансдисциплінарної діяльності протягом року або семестру;
- теми, запропоновані для мульти-/між- та трансдисциплінарної діяльності, будуть співвідноситися зі змістом курикулуму;
- плюри-/між- та трансдисциплінарна діяльність може бути розроблена та проведена на кожному уроці окремо, у своїй дисципліні, з кінцевим результатом спільного продукту.

V. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Основним нормативним документом викладання української мови та літератури є курикулуми для початкової, гімназичної, ліцейської ланки, що належать до четвертого покоління цього типу документів і другого покоління курикулумів, заснованих на компетенціях.

У 2023-2024 навчальному році викладання дисципліни «Українська мова та література» у I-IV класах відбудеться за новим модернізованим курикулумом для початкової школи (2018 р.).

У 2023-2024 навчальному році організація навчання в V-IX, X-XII класах здійснюється на основі Курикулуму з української мови та літератури (2019 р.) згідно з наказом Міністерства освіти та досліджень № 591 від 26.06.2020 р.

Викладання української мови і літератури в I-IX класах здійснюватиметься за *підручниками*, виданими в Республіці Молдова:

Клас	Автори	Назва	Рік видання
I клас	Кожухар К.С., Суфтїна Т.Г., Черевченко О.М.	<i>Веселка</i>	Chişinău, “Ştiinţa”, 2020
I-II клас	Кожухар К.С., Нікітченко А.І, Кожухар В.Г., Рокіцька Л.	<i>Роде мій красний.</i> Історія, культура і традиції українського народу.	Кишинів, Univers Pedagogic, 2007
II клас	Кожухар К.С., Надія Проданюк,	<i>Українська мова і література</i>	Chişinău, “Ştiinţa”, 2023
III клас	Катерина Кожухар, Надія Проданюк, Ганна Лупу, Олена Куріч, Ірина Деркач	<i>Українська мова і література</i>	Chişinău, “Ştiinţa”, 2023
IV клас	Кожухар К.С.,	<i>Українська мова та</i>	Chişinău, “Ştiinţa”,

	Нікітченко А.І., Люшнівська А.О.	<i>літературне читання</i>	2017
V клас	Алла Нікітченко, Світлана Подлесная, Ольга Курлянцева, Анжела Чебан	<i>Українська мова і література</i>	Chişinău, “Știința”, 2023
VI клас	Кожухар К.С., Туницька М.В., Нікітченко А.І., Рокіцька Л.В.	<i>Українська мова і література</i>	Chişinău, “Știința”, 2017
VII клас	Кожухар К.С., Туницька М.В., Нікітченко А.І., Чорновалова А.І.	<i>Українська мова і література</i>	Chişinău, “Știința”, 2018
VIII клас	Туницька М.В., Кожухар К.С., Нікітченко А.І., Чорновалова А.І.	<i>Українська мова і література</i>	Chişinău, “Știința”, 2019
IX клас	Паламар Л.М., Нікітченко А.І., Чорновалова А.І., Рокіцька Л.В.	<i>Українська мова і література</i>	Chişinău, “Știința”, 2016

Підручники з української мови і літератури розроблені під стандарт «мови навчання», тобто містять матеріалу більше, ніж розраховано на 3 навчальні години. Тому вчитель при розробці поурочного планування самостійно визначає обсяг матеріалу для обов'язкового опрацювання з учнями (не менше 75% від загального обсягу). Звертаємо увагу на те, що кількість годин для вивчення кожного розділу, теми є орієнтовною, учитель може її змінювати. Резервний час може використовуватися для уроків розвитку мовлення, контрольного оцінювання, різних видів творчих та інших робіт (екскурсій, диспутів, семінарів).

Шкільні підручники у форматі PDF доступні на веб-сайті <http://ctice.gov.md/manuale-scolare/>.

Даніела Турсине, головний консультант
Міністерства освіти і досліджень
Республіки Молдова

Діана Ігнатенко, доктор філології,
лектор університар Кафедри славістики,
Бельцький державний університет імені
Алеку Руссо

Курлянцева Ольга, вища дидактична
категорія, Теоретичний Ліцей ім.
В. Сухомлинського, м. Єдинець